

580 m²-en 21 régészeti objektumot tártunk fel. Az objektumok őskori DVK, lengyeli, Baden, Árpád-kori leletegyütteseket tartalmaztak. A feltárt régészeti objektumok: hulladékgödrök, cölöplyukak, agyagkitermelő gödrök, kenyérsütő kemence és hozzá tartozó hamusgödör, gödörkomplexumok voltak.

A *Halastói-dűlőn* (KÖH 66874) a megelőző feltárással kutatott 5754 m²-en 631 számozott régészeti jelenség közül 298 objektumot tártunk fel. Ezek típusai hulladékgödrök, agyagkitermelő gödrök, felszíni épülethez tartozó cölöplyukak, kemencék, kút, zsugorított csontvázak cölöpszerkezetes sírok, gabonátároló vermek. A mostanáig feltárt objektumok kora DVK, lengyeli, bronzkor, Somogyvár-Vinkovci, halomsíros és urnamezős kultúra, Árpád-kor.

Vadalmás II. (KÖH 66884) lelőhelyen a próbafeltárással kutatott 397 m²-en, 11 régészeti objektum került elő, melyek őskori, bronzkori mészbetétes, Árpád-kori leletegyütteseket tartalmaztak. A feltárt régészeti objektumok: hulladékgödrök, cölöplyukak, egy Árpád-kori veremház, kút.

Munkatársak: Présel F. Tamás, Rácz Viktória, Szabó Domán.

GUTAY MÓNICA

305. Martonyi, pálos kolostor- és templomrom (KÖH 16044)

(Borsod-Abaúj-Zemplén megye) Kő

Az Aggteleki Nemzeti Park munkatársainak értesítése szerint 2010. október második felében ismeretlen személy(ek) illegális kincskeresést folytattak a Martonyi falu határában álló egykori, Háromhegy nevű pálos kolostor romjainál. Ennek során beleástak a régészetileg védett lelőhelybe. Az eset kapcsán rendőrségi feljelentés történt, s egyúttal szükségessé vált a rabló kutatás régészeti hitelesítése.

A – nagy valószínűséggel fémdetektorral felszerelt – kincskeresők a templom szentélyének DNy-i sarkában bolygatták meg a lelőhelyet, a D-i szentélyfal és a diadalív D-i szárának csatlakozásánál egy 120 cm hosszú, 80 cm széles, 80 cm mély, É–D irányú gödröt ásva. A kidobott földben emberi csontmaradványokat találtunk.

Az október 27-én végzett hitelesítés során a gödröt kitisztítottuk, oldalfalait függőlegesre vágtuk, a gödröt határoló falazatokat letakarítottuk, majd a K-i falról metszetrajzot, a területről pedig felületi rajzot, valamint fényképeket készítettünk.

A tisztítás során előkerült a D-i szentélyfal és a diadalív habarcsba rakott törtkőből épített alapozási kiugrása, mely 25–30 cm széles volt és 58 cm mélyen látott napvilágot. A diadalív alapozási kiugrása lépcsőzetes: az alapozási kiugrás közvetlenül a szentélyfal mellett csupán 20–25 cm széles, teteje 33 cm mélységben van. Átlag 65 cm-es mélységben az alapozási kiugrás már 40 cm széles. A falazatok és az alapozások egyértelműen kötésben állnak egymással.

A metszetfalak megtisztítása során kiderült, hogy a felszínen húzódó 5 cm vastag homokréteg és a 79 cm mélyen mutatkozó, bolygatatlanak tűnő sárgásbarna agyag között három, egyaránt köves, habarcsos anyagú réteg húzódik, melyek közül a középső csupán annyiban különbözik a másik kettőtől, hogy az apróbb kövek alkotják, s a törmelékben humuszos föld is megfigyelhető. A rétegek enyhén esnek É felé. A metszetfalban 55 cm-es mélységben egy kisgyermek csontvázának maradványait figyeltük meg – ezt bolygatták meg a kincskeresők.

Az árokból – néhány további, bolygatott emberi csonttól eltekintve – semmiféle leletanyag nem került elő.

SIMON ZOLTÁN

306. Mártély határa

(Csongrád megye) Ő, Sza, Kk, Kú

A Nabucco gázvezeték Csongrád és Bács-Kiskun megyét érintő nyomvonalszakaszára készítendő örökségvédelmi hatástanulmányhoz kapcsolódó terepbejárásokat 2009. december 7. és 2010. május 25. között végeztük. A beruházás a két megye területén áthaladva összesen 23 település közigazgatási területén valósul majd meg, a tervezett 177 km hosszú nyomvonal mindkét oldalát 100-100 m szélességben vizsgáltuk. A terepi felderítés időpontjában a külterületi szakasz meghatározó részét (kb. 21%-át) már sűrű vetés borította, nagyjából hasonló arányban (kb. 19%) fordult elő erdő, rét, legelő, ill. gazzal fedett terület, melyeken szintén nem lehetett terepi kutatást végezni. Összességében a külterületi szakasznak mindössze 60%-a bizonyult terepbejárásra alkalmasnak.

A Mártély külterületén végzett munka során egy, korábbról már ismert lelőhelyet (*Szentesi-útféle-dűlő*, KÖH 38535) érintettünk és egy új lelőhelyet (*Barattys I.*, 74445) találtunk. A terepbejárás során őskori, szarmata, késő középkori és kora újkori leleteket gyűjtöttünk.

Munkatársak: Sósuti Kornél régész; Weisz Attila geodéta; Molnár Zsolt, Császi Dávid geodéziai asszisztensek; Alács Attila, Rózsa Gábor, Kovács Sándor technikusok.

PARDITKA GYÖRGYI

307. Mába, Koromszó (KÖH 23172)

(Baranya megye) Kk

A lelőhelyen 2010 június–júliusában és októberében folytattuk a 2009-ben megkezdett tervátást. A munka során befejeztük a 2007-ben kitűzött szelvények feltárását, dokumentálását és további 8 szelvényt nyitottunk K–Ny-i irányban, a 2007-es szelvénytárra merőlegesen.

A templom főhajójában és a kolostorudvar területén 23 temetkezést tártunk fel. A halottakat háton, K–Ny irányban temették el, karjaikat a medencén egymásra rakták, vagy a test mellé fektették, ill. egyes esetekben az egyik kart könyékben hajlítva a kézfejet a szívtájékra helyezték. A templomban lévő síroknál mindenhol

megfigyeltük a koporsó maradványait, több esetben nemcsak a vasszegeket, hanem még a deszkák maradványait is. A kolostorudvarban, részben a talajviszonyoknak köszönhetően, koporsófeltot csak két esetben tudtunk rögzíteni. Az elhunytakat melléklet nélkül, csak a ruházathoz köthető kiegészítőkkal temették el, így párizsi kapcsok, rugós-gyöngyös pártamaradványok és bronzkarika került elő. Hunyadi János 1446 körülre keltezhető obulusa az „F” szelvény falmaradványának tetején lévő csontváz mellkasán volt, egy közelebről még nem meghatározott bronzérem a 62–63. sz. sírok felszedése után a megtisztított felületen került elő, a 77. sz. objektum feltja felett. Az egyik sír alatt 13–14. századi edénytöredékeket tartalmazó tárológödör volt.

A templom Ny-i főfalától K-re, azzal párhuzamosan futó, a főfalakkal azonos alapozási szinten korábbi periódus(ok) falmaradványait dokumentáltuk: kb. 2 m-re 60–80 cm széles habarcssávot kisebb kövekkel és egy nagyobb kő helyének lenyomatával. Mintegy 6 m-re 85–90 cm széles, legkésőbb a sírok készítésekor visszabontott andezittufás falszakaszt találtunk, amely alapozási árkának alján egy habarcsröghöz tapadva III. Béla ezüstérme került elő. A két falmaradványt a D-i mellékhajó teljes szélességében megfigyelhettük. Ehhez a megelőző periódushoz tartozott az a rövid falszakasz, amely a pincelejáró és a 87. sz. objektum közötti területen, csupán habarcsfeltokban őrződött meg.

A kolostor ÉNy-i helyiségétől D-re a kolostorudvart nagyrészt kiszedett formában fennmaradt falak határolták: az 1. és 49. sz. objektum. Ez utóbbinak a 2003-as kutatóárokban megfigyelt alapozási mélysége 2 kősor, szélessége 100–110 cm. A tőle D-re mintegy 5 m-re párhuzamosan futó falszakasz az udvart szegélyező folyosó vagy helyiségsor D-i határoló fala lehetett. A két fal között ívelt rakott téglafelület került napvilágra, ami talán kályhaalapozás volt, de a jelenlegi megfigyelések még nem elegendőek az objektumok és helyiségek funkciójának, kiterjedésének pontos meghatározásához.

A feltárt terület DNy-i sarkában, a templom és kolostor falain kívül 10 különböző méretű és kialakítású cölöplyuk került elő, amelyek a kolostort megelőző periódushoz tartozhattak, ahogyan az ÉK–DNy-i irányú, 50–60 cm szélességű falszakasz is. Ez az É-i részén alapozás-szerűen habarcsba rakott kövekből állt, a D-i részen alapárkának aljáig kiszedett. Északi vége kb. 20 cm-rel a kolostor ÉNy-i helyiségének zárófala előtt véget ért – vagy K felé bekanyarodott, ennek eldöntésére még további mélyítés szükséges ezen a területen. Talán egy fa felmenő falú építmény alapozásául szolgált.

Ugyancsak korábbi periódushoz köthető a templom és kolostorszárny találkozásánál még 2007-ben előkerült pince. Idén szondázó fúrással meghatároztuk a hosszát (kb. 6 m) és kutatóárokpról próbáltunk kiterjedéséről, felépítéséről adatokat szerezni. Úgy tűnik, hogy a pincét a sárga, márgás altalajba vájták, sem oldalát, sem tetejét nem rakták ki kővel. A pince boltívének beszakadásával a felette lévő vörösbarna agyagos réteg is megrogyott,

ami a kolostor Ny-i falának rézsútos leszakadását eredményezte. A pince betöltése humuszos, erősen habarcsrögös, köves, téglatörmelékes, csupán néhány kerámatöredék került elő belőle.

Szondázó fúrással vizsgáltuk a főhajó területén lévő nagyméretű, téglalap alakú jelenség mélységét és rétegvizonyait: eszerint a mai járószinttől mérve kb. 570 cm-es mélységben lévő sárga agyagos, vizes réteg felett végig bolygatott, visszatöltött omladékos betöltődés található. Ezért az ideai ásatási szezonban feltárására nem kerülhetett sor. Ugyancsak szondázással kutattuk a kolostortól D-re lévő területen a kerítőárok vagy árkok helyét. A kolostor DNy-i sarkához közeli szonda rétegsora szerint a mai felszíntől mintegy 50 cm-es mélységben, 30–40 cm-es faszenes, hamus feltöltődés és téglatörmelék jelezte az árok helyét.

Az előkerült leletanyag csekély mennyiségű, főleg 11–13. századi házikerámia, de megtalálhatóak a 14. századiak is. A bronztárgyak többsége a sírokból, Zsigmond király érme a 4. sz. szelvényből, a kerengőt záró folyosó vagy helyiségsor területéről származott. A vastárgyak nagyobb részét a koporsószegek teszik ki, ezenkívül kulcs- és késtöredékek valamint egy fúrószerű szerszám töredéke érdemel említést.

Konzulens: Buzás Gergely.

Munkatársak: Patton Gábor, Csányi Viktor, Gergely Katalin, Komiáti Józsefné, Kováts István, Szabó Géza, Szalai Gábor, Varga Gábor, Zsámboki-Tót Zsuzsanna, Figura István egyetemi hallgatók.

BORUZS KATALIN

308. Mende, Bille-puszta (KÖH 45769)

(Pest megye) Sza

A 31. sz. főút szélesítési munkálatait megelőzve a Kulturális Örökségvédelmi Szakszolgálat munkatársai terepbejárást végeztek, melynek során a nyomvonal mentén három lelőhelyet lokalizáltak. A feltárásokat már a Pest Megyei Múzeumok Igazgatóságának munkatársai végezték.

A Mende előtti 2 m-es sávba 14 jelenség esett bele, ebből hétben volt leletanyag. Az előforduló gyorskorongolt szürke kerámia alapján a teleprészletet a szarmata korba sorolhatjuk. A területen előkerült egy sír is, amelyben a bolygatott váz mellett egy vaskés és egy kisméretű edény volt. A lelőhely az általunk feltárt szakasztól mind É-i, mind D-i irányban egyaránt folytatódik.

Munkatárs: Várkonyi Diána régésztechnikus.

FARKAS ZOLTÁN

309. Mesterháza, Laskod-dűlő (KÖH 72943)

(Vas megye) B, LT, Kk

2010. február 24-én régészeti megfigyelést végeztünk Mesterházától DK-re, a 050/1 és 024 sz. földutak keresz-